



Міністерство освіти і науки України

Державний заклад  
«Південноукраїнський національний педагогічний  
університет імені К. Д. Ушинського»  
кафедра політичних наук і права  
Центр соціально-політичних досліджень «Politicus»

**X ВСЕУКРАЇНСЬКА  
НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ  
З МІЖНАРОДНОЮ УЧАСТЮ**

**СУЧАСНА УКРАЇНСЬКА  
ДЕРЖАВА:  
ВЕКТОРИ РОЗВИТКУ  
ТА ШЛЯХИ МОБІЛІЗАЦІЇ РЕСУРСІВ**

30 квітня 2026 р.

м. Одеса

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ**

**ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД  
«ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ  
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ К. Д. УШИНСЬКОГО»  
КАФЕДРА ПОЛІТИЧНИХ НАУК І ПРАВА  
ЦЕНТР СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ «POLITICUS»**

**X ВСЕУКРАЇНСЬКА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА  
КОНФЕРЕНЦІЯ  
з міжнародною участю**

**СУЧАСНА УКРАЇНСЬКА ДЕРЖАВА:  
ВЕКТОРИ РОЗВИТКУ ТА ШЛЯХИ  
МОБІЛІЗАЦІЇ РЕСУРСІВ**

*30 квітня 2026 року*



**м. Одеса**

УДК 321(477)(063)

DOI: <https://doi.org/10.24195/UkrainianState2026-10>

*Рекомендовано до друку Вченою радою Університету Ушинського  
(протокол від 28 травня 2026 року № 14)*

**Сучасна українська держава: вектори розвитку та шляхи мобілізації ресурсів** : матеріали X Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю, м. Одеса, 30 квітня 2026 року. Одеса : ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», Центр соціально-політичних досліджень «Politicus», 2026. 583 с.

*Рецензенти:*

Кокорев О. В., доктор політичних наук, доцент, в.о. завідувача кафедри журналістики, соціальних комунікацій і ІТ-права Державного університету Інтелектуальних технологій і зв'язку.

Петінова О. Б., доктор філософських наук, професор, професор кафедри філософських і соціологічних студій та соціокультурних практик ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»

***Організаційний комітет конференції:***

**Наумкіна С. М.** – доктор політичних наук, професор, завідувач кафедри політичних наук і права Університету Ушинського;

**Музиченко Г. В.** – проректор з наукової роботи, доктор політичних наук, професор, професор кафедри політичних наук і права Університету Ушинського;

**Гедікова Н. П.** – доктор політичних наук, професор, професор кафедри політичних наук і права Університету Ушинського;

**Проноза І. І.** – кандидат політичних наук, доцент, доцент кафедри політичних наук і права Університету Ушинського;

**Каменчук Т. О.** – кандидат політичних наук, доцент, доцент кафедри політичних наук і права Університету Ушинського;

**Таску-Ставре М.** – доктор політичних наук, професор, професор Бухарестського університету (Румунія);

**Хевцуріані А.** – доктор наук у сфері міжнародних відносин, професор факультету права та міжнародних відносин, Грузинський технічний університет (Грузія).

У збірнику матеріалів X Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю «Сучасна українська держава: вектори розвитку та шляхи мобілізації ресурсів» представлено результати наукових досліджень науково-педагогічних працівників, здобувачів вищої освіти, молодих науковців та практиків із вітчизняних і зарубіжних закладів вищої освіти та наукових установ, об'єднаних прагненням до осмислення актуальних викликів державотворення, суспільного розвитку та післявоєнної відбудови України.

Матеріали збірника охоплюють широкий спектр актуальних проблем сучасної політичної, правової, економічної та соціогуманітарної науки. У наукових доповідях і дослідженнях висвітлено питання розвитку та модернізації політичних інститутів і процесів сучасної держави, правових та економічних механізмів відбудови України, інформаційної безпеки та протидії гібридним загрозам в умовах глобальних трансформацій. Значну увагу приділено філософським засадам державотворення, соціальним практикам і менеджменту соціокультурного розвитку, а також питанням євроінтеграції, транскордонної співпраці, міжнародних партнерств і регіональних стратегій сталого розвитку в умовах сучасних політичних та соціальних змін.

Збірник відображає високий рівень наукової дискусії та міждисциплінарного підходу до аналізу суспільно-політичних процесів, сприяє розвитку наукової комунікації та міжінституційної співпраці. Матеріали конференції становлять практичний і науковий інтерес для дослідників, викладачів, здобувачів освіти, представників органів державної влади, місцевого самоврядування та фахівців у сфері політичних, правових, економічних і соціогуманітарних наук.

*Матеріали подано в авторській редакції. За зміст та достовірність наведених фактів, цитат і даних відповідальність несуть автори.*

<b>Пономаренко Юрій</b>	ІНСТРУМЕНТИ ГРОМАДСЬКОГО КОНТРОЛЮ У СФЕРІ ПУБЛІЧНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА В УМОВАХ ПІСЛЯВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ	198
<b>Попова Діана</b>	ПІДПРИЄМНИЦТВО У ВОЄННИЙ ЧАС: АДАПТАЦІЯ, ЦИФРОВІЗАЦІЯ ТА РЕЛОКАЦІЯ БІЗНЕСУ	202
<b>Рибак Андрій</b>	ПРЕЗУМПЦІЯ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ДЕРЖАВИ У ПРАКТИЦІ ЄСПЛ ЩОДО ЗНИКНЕНЬ, НЕЗАКОННИХ ЗАТРИМАНЬ ТА СМЕРТЕЙ У ЗОНІ ЗБРОЙНОГО КОНФЛІКТУ	205
<b>Рожко Ілона Герасимович В.</b>	АЛЬТЕРНАТИВНІ МЕТОДИ УТИЛІЗАЦІЇ РОСЛИННИХ РЕШТОК У КОНТЕКСТІ ДОТРИМАННЯ ЕКОЛОГІЧНОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ	209
<b>Сафонов Олександр</b>	ЕКОНОМІЧНІ МЕХАНІЗМИ РОЗВИТКУ І ВІДБУДОВИ УКРАЇНИ В СФЕРІ АПК	212
<b>Слободяник Тетяна, Шевченко Захар</b>	РОЛЬ КОРПОРАТИВНОГО ПРАВА У ДОСЯГНЕННІ ЦІЛЕЙ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ООН: УКРАЇНСЬКИЙ КОНТЕКСТ	214
<b>Старченко Анастасія Кириченко Сергій</b>	ВНУТРІШНІЙ ПОТЕНЦІАЛ УКРАЇНИ ЯК ОСНОВА ФІНАНСУВАННЯ ПІСЛЯВОЄННОЇ ВІДБУДОВИ	217
<b>Тимирязнова Марія</b>	ТІНЬОВА ЕКОНОМІКА В УКРАЇНІ ТА ЇЇ ЗМІНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	221
<b>Ткаченко Катерина, Бобокал Олена</b>	РОЛЬ МОЛОДІ У ФОРМУВАННІ ПРАВОВОЇ КУЛЬТУРИ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ	224
<b>Товпига Карина Ковбан Андрій</b>	РЕКВІЗИЦІЯ ТА КОНФІСКАЦІЯ ЯК ПІДСТАВИ ПРИПИНЕННЯ ПРАВА ВЛАСНОСТІ	227
<b>Тритяк Марія Шевчук Вікторія</b>	ДОКАЗИ ТА ДОКАЗУВАННЯ У ЦИВІЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ УКРАЇНИ: ПОНЯТТЯ, ВИДИ ТА ПРОБЛЕМИ СУДОВОЇ ПРАКТИКИ	230
<b>Чайка Тетяна</b>	ЕКОНОМІЧНІ НАСЛІДКИ ЗАМІНУВАННЯ ТЕРИТОРІЙ І ПРОБЛЕМИ МОБІЛІЗАЦІЇ РЕСУРСІВ ДЛЯ ВІДБУДОВИ УКРАЇНИ	232
<b>Чалик Вадим, Чернишева Софія</b>	СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК АДМІНІСТРАТИВНОЇ ЮСТИЦІЇ В УКРАЇНІ: НОРМАТИВНО-ПРАВОВИЙ ВИМІР У КОНТЕКСТІ СУЧАСНИХ НАУКОВИХ ВИКЛИКІВ	236
<b>Чемерисов Олександр</b>	ШЛЯХИ ПОДОЛАННЯ ЗАКОНОДАВЧИХ ДЕСТРУКТОРІВ ІНВЕСТУВАННЯ В КОНТЕКСТІ ПІСЛЯВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ	239
<b>Чернишева Софія</b>	КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЮРИДИЧНИХ ОСІБ: ПЕРСПЕКТИВИ ТА ОБМЕЖЕННЯ	243
<b>Фролов Михайло, Чернишева Софія</b>	НОТАРІУС ЯК СУБ'ЄКТ ФІНАНСОВОГО МОНІТОРИНГУ: ОБОВ'ЯЗКИ ТА РИЗИКИ	246
<b>Яголковська Єлизавета Шевчук Вікторія</b>	НЕДІЙСНІСТЬ ПРАВОЧИНІВ У ЦИВІЛЬНОМУ ПРАВІ УКРАЇНИ: ПІДСТАВИ, ПРАВОВІ НАСЛІДКИ ТА СУДОВА ПРАКТИКА	250
<b>Korohodova Olena Chernenko Natalya Hlushchenko Yaroslava</b>	COMMUNITY RESILIENCE IN CRISIS AND MIGRATION CHALLENGES: INTEGRATING INTERNATIONAL TRANSFORMATIONAL DIMENSIONS	252

**Тимирзянова М. А.,**  
здобувачка вищої освіти факультету економіки, менеджменту та психології Державний торговельно-економічний університет,  
Науковий керівник: **Залізнюк В. П.,**  
доктор наук з державного управління, професор, професор кафедри публічного управління та адміністрування  
Державний торговельно-економічний університет  
Київ, Україна

## **ТІНЬОВА ЕКОНОМІКА В УКРАЇНІ ТА ЇЇ ЗМІНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ**

У сучасних умовах розвитку економіки України проблема тіньової економіки залишається важливою, але водночас досить складною для дослідження та однозначної оцінки. Вона існувала і раніше, проте саме в період воєнного стану набула нової гостроти та значення. Економічна система змушена функціонувати в умовах постійної невизначеності, ризиків і швидких змін, що безпосередньо впливає на поведінку як бізнесу, так і населення. Крім того, ця проблема є актуальною ще й тому, що вона безпосередньо впливає на можливість відновлення та розвитку країни в майбутньому.

Тіньова економіка, згідно з визначенням на офіційному порталі законодавства України, є незареєстрована в установленому порядку економічна діяльність суб'єкта господарювання, яка характеризується мінімізацією витрат на виробництво товарів, виконання робіт та надання послуг, ухиленням від сплати податків, зборів, статистичного анкетування та подання статистичної звітності, наслідком якого є порушення законодавчо встановлених норм. [3]

Структуру тіньової економіки становить:

1. неофіційна економіка - діяльність без офіційної реєстрації, яка не враховується статистикою та не оподатковується;
2. прихована економіка - легальна діяльність, з якої частково приховуються доходи з метою ухилення від податків;
3. підпільна економіка - повністю незаконна діяльність, пов'язана з шахрайством, хабарництвом.[4]

Розвиток тіньової економіки зумовлений комплексом економічних та інституційних проблем. Серед головних причин можна назвати недосконале державне регулювання з бюрократією та частими змінами законів, високі та складні податки, що стимулюють приховування доходів, а також поширену неофіційну зайнятість і виплати «в конвертах». Важливу роль відіграє фінансова

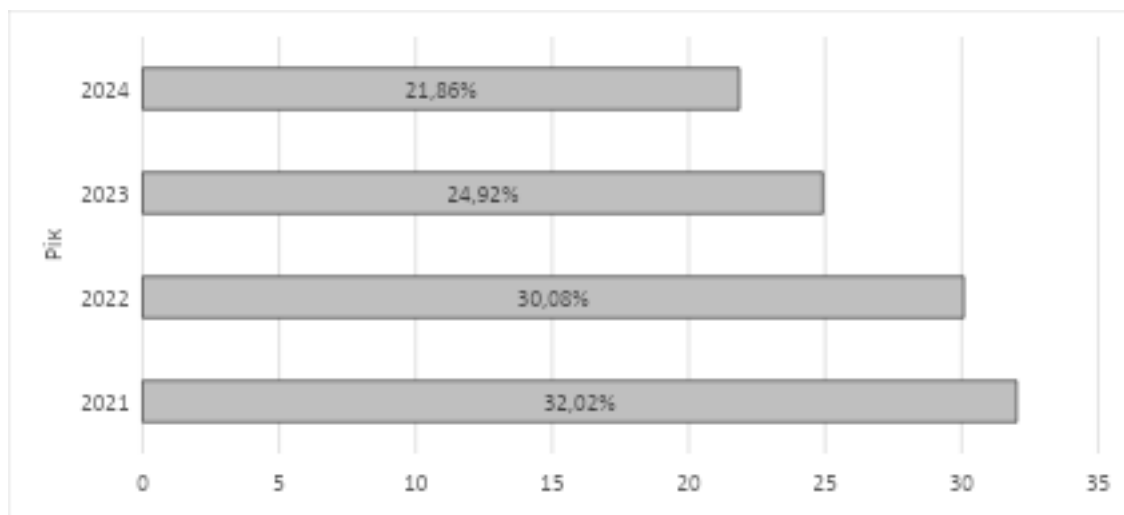
нестабільність, неефективне використання бюджетних коштів, слабкість судової системи та низький рівень невідворотності від покарання.

Війна спричинила значні економічні зміни, а також поставила нові виклики для фіскальної системи та необхідність адаптації до нових умов. Це суттєво вплинуло на загальну економічну ситуацію в країні та призвело до трансформації структури тіньової економіки. Тіньовий сектор почав пристосовуватися до нових реалій під впливом бойових дій, руйнування інфраструктури, змін внутрішнього попиту та ускладнення доступу до окремих ринків. У результаті зросло значення міжнародної підтримки, а також запровадження податкових пільг і спрощених процедур оподаткування. Це в цілому спричинило зміни у функціонуванні тіньової економіки. (табл.1) [1]

*Таблиця 1. Зміни в структурі тіньового сектора під час війни*

Зміни	Характерні риси
Розширення неофіційного працевлаштування	Зростання неофіційної зайнятості, бо менше офіційних робочих місць. Часто це будівництво, сільське господарство, послуги.
Збільшення контрабанди	Через проблеми з логістикою та нестачу товарів зростає незаконна торгівля.
Зловживання гуманітарною допомогою	Бувають випадки перепродажу або неправильного використання гуманітарної допомоги.
Перехід бізнесу в тінь	Деякі підприємства працюють неофіційно, щоб уникнути перевірок і податків.
Зміни на ринку нерухомості	Відбуваються незаконні операції з житлом і землею, особливо з евакуйованими об'єктами.
Нелегальні фінансові операції	Частіше використовуються «тіньові» обміни валют, криптовалюта та позики поза банками.

Попри негативний вплив війни, динаміка тіньової економіки є неоднозначною. Посилення державного контролю, цифровізація та зростання безготівкових розрахунків сприяли детінізації економіки. (рис.1) [2]



Обчислення показали, що рівень тіньової економіки за монетарним методом в Україні за досліджуваний період демонструє значне зниження: з 32,02% ВВП у 2021 р. до 21,86% ВВП у 2024 р. Це вказує на позитивні зміни в економічному середовищі країни на тлі введення воєнного стану й обумовлено кількома факторами. Ключовим фактором, що вплинув на зниження рівня тіньової економіки в Україні за цим методом, є зниження економічної спроможності підприємств та поява програм підтримки в умовах війни.

Отже, тіньова економіка в Україні в умовах воєнного стану зазнала суттєвих змін і трансформацій. Війна створила як передумови для розширення неформального сектору через економічну нестабільність, втрату робочих місць і порушення господарських зв'язків, так і умови для його часткової детінізації. Зокрема, посилення державного контролю, розвиток цифрових технологій, зростання безготівкових розрахунків та вплив міжнародної фінансової підтримки сприяли підвищенню прозорості економічних процесів. Зниження показника до 21,86% ВВП у 2024 році свідчить про позитивні зміни у зменшенні тіньової економіки, навіть в умовах війни.

### Література:

1. Вплив війни на масштаби тіньової економіки в Україні . URL: <https://www.researchgate.net/publication/392671755> (дата звернення: 18.04.2026).
2. Поплюйко Я. В., Мельник М. О. Оцінка рівня тіньової економіки України в період воєнного стану та визначення ключових факторів впливу // *Статистика України*. 2025. № 2 (109). С. 17-29. DOI: 10.31767/su.2(109)2025.02.02 (дата звернення: 17.04.2026).
3. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо розрахунку рівня тіньової економіки : наказ Міністерства економіки України від 18.02.2009 № 123. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0123665-09#Text> (дата звернення: 17.04.2026).

4. Тіньова економіка в Україні : причини та наслідки. URL: <https://dspace.univd.edu.ua/server/api/core/bitstreams/34b1d949-bd18-4bb2-b38a-6c6243913c47/content> (дата звернення: 17.04.2026).

**Ткаченко К. О.,**  
студентка 2 курсу спеціальності «Право»  
Київського фахового коледжу туризму та готельного господарства  
**Бобокал О. М.,**  
викладач-методист, спеціаліст вищої категорії  
Київського фахового коледжу туризму та готельного господарства  
м. Київ, Україна

## **РОЛЬ МОЛОДІ У ФОРМУВАННІ ПРАВОВОЇ КУЛЬТУРИ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ**

Процес розбудови сучасної української держави як правової та демократичної нерозривно пов'язаний із трансформацією суспільної свідомості..

В умовах повномасштабної війни, глобальної цифровізації та євроінтеграційних прагнень питання формування правової культури набуває особливої гостроти. Правова культура є фундаментом, на якому базується стабільність державних інститутів та ефективність захисту прав людини. Ключовим суб'єктом цього процесу виступає молодь, яка не лише сприймає нові правові цінності, а й активно транслює їх у майбутнє [3, с. 46].

Саме молоде покоління здатне стати рушієм системних змін, оскільки воно менш схильне до впливу застарілих бюрократичних стереотипів і більш адаптивне до сучасних світових стандартів верховенства права.

Теоретичні засади правової культури. Правова культура молоді — це інтегральна характеристика, що відображає ступінь знання правових норм, повагу до закону та здатність реалізовувати свої права у повсякденному житті. Це не лише сукупність знань, а й внутрішня установка на правомірну поведінку. Для сучасної України важливо відійти від моделі «правового нігілізму», що залишився у спадок від тоталітарного минулого, і перейти до моделі активного правового громадянства [5, с. 89].

Правова культура молоді включає емоційно-психологічне сприйняття права, де закон сприймається не як примус, а як справедливий механізм

## Наукове видання

**Сучасна українська держава: вектори розвитку та шляхи мобілізації ресурсів** : матеріали X Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю, м. Одеса, 30 квітня 2026 року. Одеса : ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», Центр соціально-політичних досліджень «Politicus», 2026. 583 с.

Опубліковано в авторській редакції